

ကျွန်ုပ်တို့၏ အခွင့်အရေးများကို တောင့်တခြင်း နှင့် ဌာနေသို့ လွှမ်းဆွတ်တောင့်တ သတိရမိခြင်း

ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အကြမ်းဖက် ရက်စက်မှုများအပေါ် ရှိဟင်ဂျာလူငယ်တို့၏ တုံ့ပြန်မှု

Volume 2

ကျွန်ုပ်တို့၏ အခွင့်အရေးများကို တောင့်တခြင်းနှင့် ဌာနသို့ လွှမ်းမတ်တောင့်တ သတိရမိခြင်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အကြမ်းဖက် ရက်စက်မှုများအပေါ် ရိုဟင်ဂျာလူငယ်တို့၏ တုံ့ပြန်မှု

ဟယ်လို၊ သင့်အပေါ် ကောင်းချီးမင်္ဂလာကျရောက်ပါစေ။

ဒီရုပ်ပုံစာအုပ်လေးဟာ Asia Justice and Rights အဖွဲ့နှင့် SAVE အဖွဲ့တို့ ၂၀၂၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သော လူထု ပါဝင်ပူးပေါင်းမှုနည်းလမ်းဖြင့် ဆွေးနွေးခဲ့ကြသော စကားဝိုင်းများမှ ကောက်နုတ်ချက်များကို ပြုစုတင်ဆက်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ထိုအစီအစဉ်များမှ တွေ့ရှိလာသော အဓိကအချက်များကို သင့်ကို ဝေမျှလိုပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ ဝေမျှသော အကြောင်းအရာများ ပြဿနာများနှင့် ပတ်သက်ပြီး သင်၏အမြင်ကိုလည်း ပြန်လည်ကြားချင်မိပါသည်။

© Asia Justice and Rights 24

Writing Team: Galuh Wandita, Mohammad Pizuar Hossain, Tati Krisnawaty, Angelina Lizar, and Dodi Yuniar

Research Team: Abu Toyoub, Muhammad Pizuar Hossain, Nasrin Akter, Shakila Yesmin, Shakutara, Luthfunnahar Shancyi, Sumaiya Bashir, Pia Conradsen, Tati Krisnawaty, and Zia Uddin

Rohingya Male Facilitators: MU, HB, PS, CE, NS, WM, SY, EZ, WK, PR, DI, and NA.

Rohingya Female Facilitators: TV, ML, TG, RM, TC, BH, BR, GM, MP, QS, YF, HD, and SK.

Editor: Richard Manning, and Nick Dobrijevic

Illustration: Novie Elisa

Photo: Nasrin Akter, Dewie Anggraini, Faisal Bustamam, Rohingya facilitators, and Sametkoprubasi (၂၀၂၁ ခု).

Except otherwise noted, content in this document is licensed under a Creative Common (attribution, non-commercial, no derivatives, international 4.0) <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>

For more information, please visit the permissions page on our website www.asia-ajar.org or www.savelkp.org.

Where the material is attributed to a copyright owner other than Asia Justice and Rights and SAVE, it is not subject to the Creative Common.

ကျွန်ုပ်တို့၏ အခွင့်အရေးများကို တောင့်တခြင်း နှင့် ဌာနေသို့ လွှမ်းဆွတ်တောင့်တ သတိရမိခြင်း

ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အကြမ်းဖက် ရက်စက်မှုများအပေါ် ရိုဟင်ဂျာလူငယ်တို့၏ တုံ့ပြန်မှု

Volume 2

နောက်ခံအကြောင်းအရာ

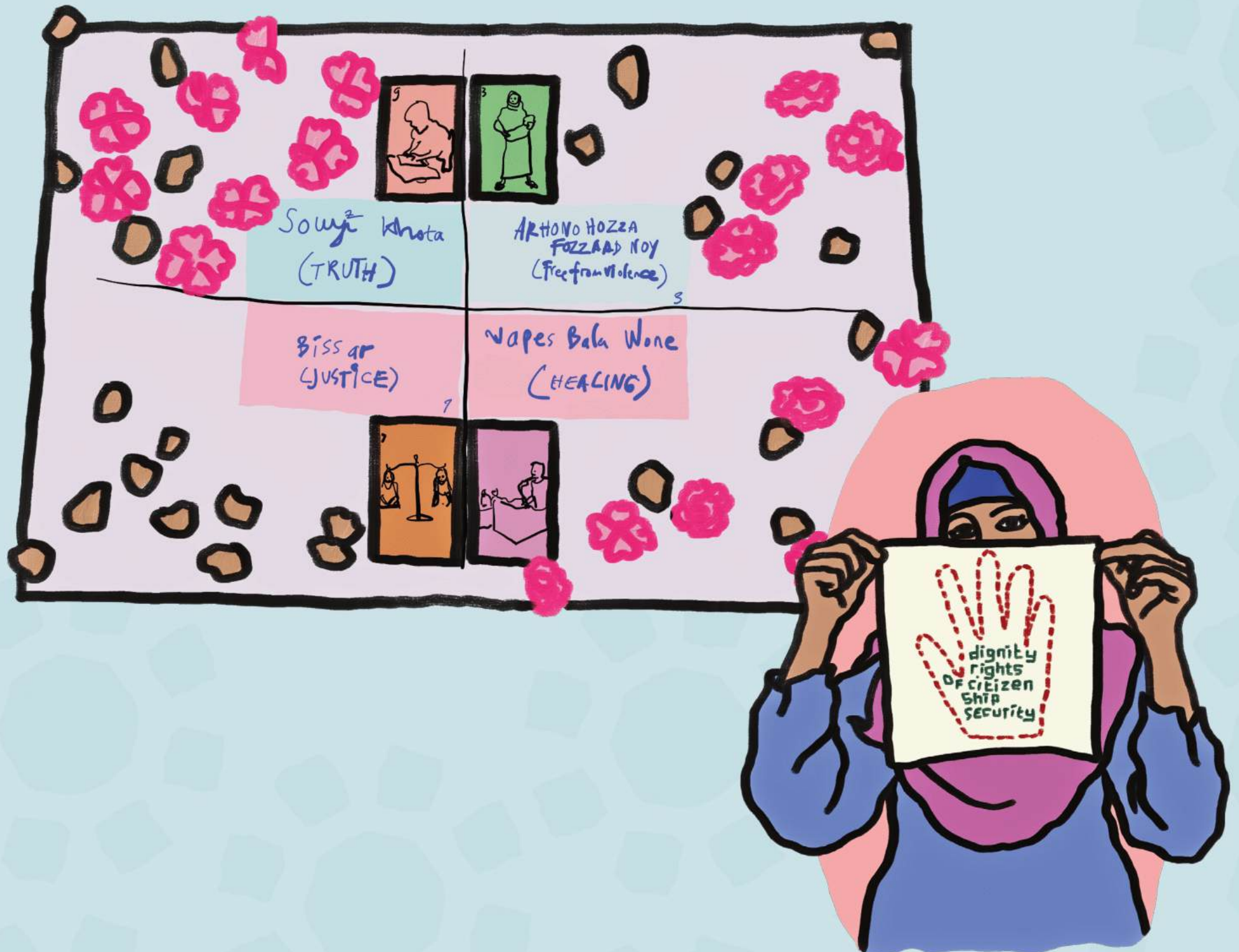
နောက်ခံအကြောင်းအရာ

၂၀၁၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၅ ရက်နေ့တွင် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်း နေထိုင်ကြသော ရိုဟင်ဂျာ ၇ သိန်းကျော်သည် နတ်မြစ်အား ကူးဖြတ်ပြီး ရခိုင်ပြည်နယ်မှ တဖက် Bangladesh နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေး ခဲ့ကြရသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီးမှ ထိုဖြစ်စဉ်ကို လူမျိုး ပျောက်ကွယ်အောင်ပြုလုပ်ခြင်း၏ အမှတ်အသား သင်ရိုးတစ်ခုအဖြစ် ဥပမာပြ နိုင်ကြောင်း ညွှန်းဆို ပြောကြားခဲ့သည်။ (UN Human Rights High Commissioner.)

ထိုကဲ့သို့ ရခိုင်ပြည်သူနာပြုများမှ ထွက်ပြေးလာသော ရိုဟင်ဂျာများကို လကျခံထားခဲ့ရသူများ ကွေ့၍ Bangladesh နိုင်ငံ Cox's Bazar မြို့မှာ ကမ်ဘာအကွီးဆုံး ဒုက်ခသည်လှည့်စခန်း အဖွဲ့သို့ ပွဲတော်လဲသွားခဲ့သည်။

၂၀၁၉ နှစ်စပိုင်းမှ စ၍ AJAR အဖွဲ့မှာ Bangladesh အခြေစိုက် Liberation War Museum (LWM), SAVE အဖွဲ့တို့နှင့် ပူးပေါင်းကာ ရိုဟင်ဂျာ ဒုက္ခသည်တို့နှင့်အတူ ပူးပေါင်းပြီး လူထု စကားပွဲများကို လူထုပူးပေါင်းပါဝင်မှုဆိုင်ရာ နည်းနာကို အသုံးပြု၍ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ အသုံးပြုသော လူထုပူးပေါင်းခြင်းဆိုင်ရာ နည်းနာနှင့် မူဘောင်

ကျွန်ုပ်တို့ အသုံးပြုသော လူထုပူးပေါင်းခြင်းဆိုင်ရာ နည်းနာနှင့် မူဘောင်

AJAR သည် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသော ရပ်ရွာများနှင့် ပဋိပက္ခမှ ထွက်လာသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ဖန်တီးထားသော ပူးပေါင်းပါဝင်သည့်ကိရိယာများကို အသုံးပြုသည်။

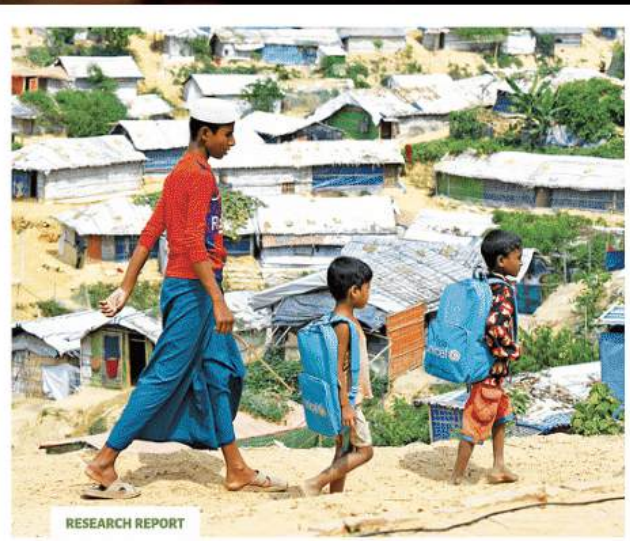
ဤကိရိယာများကို ဒုက္ခသည်စခန်းများတွင် နေထိုင်သည့် လူငယ်များ၏ အဖြစ်မှန်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ထားသည်။

အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှု မူဘောင်- အသွင်ကူးပြောင်းရေးကာလ တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်သည် ထပ်ခါတလဲလဲ၊ စနစ်တကျ အစုလိုက်အပြုံလိုက် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများနှင့် အပြစ်ပေးခံရခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် တရားမျှတမှုဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုပုံစံနှင့် ချဉ်းကပ်မှုတို့ကို အသိပေးထားသည်။

ထို မဏ္ဍိုင်လေးခုဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

- အမှန်တရား ရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ခြင်း၊
- တရားမျှတမှု ရှာဖွေခြင်း၊ တရားစီရင်ခြင်း၊ အပြစ်ပေးအရေးယူခြင်း။
- ပြန်လည်ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း။
- ဘယ်တော့မှ ထပ်မဖြစ်အောင် ကာကွယ်ခြင်း။

ကျွန်ုပ်တို့၏လုပ်ငန်းစဉ်

RESEARCH REPORT

Yearning for Our Rights and Longing for Our Homeland

Rohingya Youth Respond to Atrocities

Asia Justice and Rights (AJAR) and Liberation War Museum (LWM)

ကျွန်ုပ်တို့၏လုပ်ငန်းစဉ်

2023 ခုနှစ် မေလမှ စက်တင်ဘာလအထိ AJAR နှင့် LWM တို့သည် ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆွေးနွေးမှုများကို ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ ဆွေးနွေးပွဲကို လူငယ် စည်းရုံးရေးမှူး ၂၅ ဦးမှ ဦးဆောင်ကာ ၎င်းတို့၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ၆၉ ဦး (အမျိုးသား ၃၅ ဦး၊ အမျိုးသမီး ၃၄ ဦး) နှင့် တွေ့ဆုံ ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး ပေါ်ပေါက်လာသော အကြောင်းအရာများကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

နောက်ဆက်တွဲအနေဖြင့် SAVE နှင့် AJAR တို့မှ 2023 ခုနှစ် အောက်တိုဘာလမှ ဧပြီလ 2024 ခုနှစ်အတွင်း နောက်ထပ် ပါဝင်ဆွေးနွေးမှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။

ဤစာအုပ်တွင် Cox's Bazar ရှိ စခန်းနှစ်ခုရှိ လူငယ် ၇၀ နှင့် အမျိုးသမီး ၃၄ ဦးတို့မှ ပြောကြားချက်များနှင့် အဓိကသင်ခန်းစာလေးခုကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြထားပါသည်။

တွေ့ရှိချက် ၁ - မပြေပျောက်သေးသော စိတ်ဒဏ်ရာ—မသေချာမ
ရေရာမှု၊ မငြိမ်မသက်မှုများနှင့် လူငယ်များအတွက် အခွင့်အလမ်း
နည်းပါးမှုတို့ကြောင့် စခန်းရှိဘဝက ပိုဆိုးလာသည်။

တွေ့ရှိချက် ၁ - မပြေပျောက်သေးသော စိတ်ဒဏ်ရာ—မသေချာမရေရာမှု၊ မငြိမ်မသက်မှုများနှင့် လူငယ်များအတွက် အခွင့်အလမ်း နည်းပါးမှုတို့ ကြောင့် စခန်းရှိဘဝက ပိုဆိုးလာသည်။

"2017 ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ပဋိပက္ခဟာ ဘယ်လောက်ဆိုးဆိုးရွားရွားဖြစ်ခဲ့တယ်ဆိုတာကို ကောင်းကောင်းမှတ်မိနေပါသေးတယ်။ လူတွေက အန္တရာယ်ကို ရှောင်ဖို့ အော်ဟစ် ပြေးကြတယ်။ အိမ်တွေ မီးလောင်ပြီး ငါတို့လူတွေ သေကုန်ကြတယ်" (အမျိုးသမီး၊ ၃၃)။

"အသက် ၁၄ နှစ်မှာ ကျွန်တော်တို့အိမ်နဲ့ ကျွန်တော်တို့ ပိုင်ဆိုင်သမျှကို မြန်မာစစ်တပ်က ဖျက်ဆီးခဲ့ပါတယ်။ ရွာတစ်ခုလုံးလည်း ပျက်စီးသွားတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မိသားစုဝင်တွေ မြန်မာစစ်တပ်၏ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်စွာ ရိုက်နှက်ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းကို ခံခဲ့ရတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ဇာတိမြေမှ အတင်းအကျပ် ရွှေ့ပြောင်းခံရပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တွင် ခိုလှုံရန် အတင်းအကြပ် ခိုင်းစေခြင်းခံခဲ့ရတယ်" (အမျိုးသား၊ 21)။

ဤစိတ်ထိခိုက်စရာ
အတွေ့အကြုံများသည်
နက်နဲသော ဒဏ်ရာများကို ချန်
ထားခဲ့ကာ လူငယ်များအတွက်
ရေရှည် စိတ်ကျန်းမာရေး
ထိခိုက်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

ဤစိတ်ထိခိုက်စရာ အတွေ့အကြုံများသည် နက်နဲသော ဒဏ်ရာများကို ချန်ထားခဲ့ကာ လူငယ်များအတွက် ရေရှည် စိတ်ကျန်းမာရေး ထိခိုက်မှုများ ဖြစ်စေခဲ့သည်။

“ကျွန်မကို အိမ်ကထွက်ခိုင်းတဲ့ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုတွေရဲ့ စိတ်ဒဏ်ရာတွေကို ပြုစုရင်း ဒုက္ခသည်စခန်းမှာ နေထိုင်ရတဲ့ အခက်အခဲတွေကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းဖို့ ကြိုးစားနေပါတယ်။ ကျွန်မ သန်မာဆဲဖြစ်ပြီး အနာဂတ်မှာ ကျွန်မနဲ့ မိသားစုအတွက် ပိုကောင်းလာမယ်လို့ မျှော်လင့်ပါတယ်” (အမျိုးသမီး၊ ၂၅)။

“ကျွန်မက စခန်းမှာ ဘေးကင်းစွာ နေထိုင်နေရပေမယ့် မြန်မာနိုင်ငံမှာ အကြမ်းဖက်မှု တွေရဲ့ အမှတ်ရစရာတွေက ကျွန်မစိတ်မှာ ဆက်ပြီး မှတ်ထင်နေတယ်” (အမျိုးသမီး၊ ၃၆)။

“ကျွန်တော်တို့ အရမ်းနာကျင်ရတယ်။ ကျွန်တော်တို့ ဒုက္ခသည်စခန်းတွင် မီးလောင်နိုင် သည့်အန္တရာယ်နှင့် အခြားဆက်စပ်ပြဿနာများနှင့်ပတ်သက်ပြီး နက်ရှိုင်းစွာ စိုးရိမ် ပူပန်မိပါတယ်။” (အမျိုးသား၊ ၁၈)

မသေချာမရေရာမှုများ၊ မငြိမ်မသက်
ဖြစ်မှုများ၊ ရေကြီးမှုနှင့် မီးလောင်
ကျွမ်းမှုများ၊ စခန်းများတွင် နေထိုင်
သည့်ဘဝနှင့် နက်ရှိုင်းသော စိတ်
ဒဏ်ရာများ ပေါင်းစပ်ကာ ပိုမို
ကောင်းမွန်သောအနာဂတ်ကို သင်ယူ
ရန်နှင့် စိတ်ကူးယဉ်ရန် အကန့်အသတ်
ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

မသေချာမရေရာမှုများ၊ မငြိမ်မသက်ဖြစ်မှုများ၊ ရေကြီးမှုနှင့် မီးလောင်ကျွမ်းမှုများ၊ စခန်းများတွင် နေထိုင်သည့်ဘဝနှင့် နက်ရှိုင်းသော စိတ်ဒဏ်ရာများ ပေါင်းစပ်ကာ ပိုမိုကောင်းမွန်သောအနာဂတ်ကို သင်ယူရန်နှင့် စိတ်ကူးယဉ်ရန် အကန့်အသတ်ဖြစ်လျက်ရှိသည်။

“ဒီနေရာမှာက လူသားတိုင်း ရသင့်ရထိုက်တဲ့ အခြေခံအခွင့်အရေးတွေကို မရရှိနိုင်လို့ ကျွန်တော့်ဘဝမှာ မလုံခြုံဘူးလို့ ခံစားရတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ကျွန်တော်အမြဲ စိတ်အနှောက်အယှက် ဖြစ်ပြီး ဒီအခြေအနေကို စိတ်ပျက်နေရတယ်” (အမျိုးသား၊ ၃၈)။

“ဒုက္ခသည်စခန်းတွင်း အခြေအနေတွေက တနေ့တခြား ပိုဆိုးလာတယ်။ ကျွန်မတို့ ရိုဟင်ဂျာ အသိုင်းအဝန်းက လူတိုင်းက ငြိမ်းချမ်းရေးကို ဘယ်တော့ အကောင်အထည်ဖော်မယ်ဆိုတာ မသေချာဘူး။” (အမျိုးသမီး၊ ၃၀)။

“နေ့တစ်ရက် စိုးရိမ်ပူပန်နေရတာချည်းပဲ။ စခန်းရဲ့ လက်ရှိအခြေအနေက လုံးဝအဆင်မပြေဘူး။ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ လူသတ်မှု၊ ပစ်ခတ်မှုများ၊ မီးလောင်မှုဖြစ်စဉ်များ ဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည်။ ခုဆို ပိုတောင်အဖြစ်များလာတယ်” (အမျိုးသမီး၊ ၂၇)။

တွေ့ရှိချက် ၂ - လူငယ်များစွာအတွက်
တရားမျှတမှုနှင့် ကုစားခွင့်ဆိုသည်မှာ
နိုင်ငံသားအဖြစ် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေး
အပြည့်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်နိုင်ခြင်း
ဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

တွေ့ရှိချက် ၂ - လူငယ်များစွာအတွက် တရားမျှတမှုနှင့် ကုစားခွင့် ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံသားအဖြစ် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးအပြည့်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်မှုမတိုင်မှီက မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ၎င်းတို့၏ဘဝအကြောင်းများကို ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ နက်နဲသော တောင့်တမှု ခံစားချက်များ ရှိခဲ့ကာ တုန်လှုပ် ချောက်ချားဖွယ်ရာ အမှတ်တရများကြားတွင် အတိတ်၏ နာကျင်ဖွယ်ရာ အဖြစ်အပျက် များ ရှိနေခဲ့သည်။

"ကျွန်တော်တို့ရွှေ့ရခိုင်ပြည်ကို ဘယ်တော့ပြန်သွားနိုင်မလဲပဲ စဉ်းစားနေမိတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့ ကျွန်ုပ်တို့၏အခွင့်အရေး၊ တရားမျှတမှု၊ နိုင်ငံသားဖြစ်မှုတို့ရပြီး အိမ်ပြန်ချင်တယ်။ ဒုက္ခသည်မဖြစ်ချင်ဘူး။ ကိုယ့်မွေးရပ်မြေကိုပဲ ပြန်လိုချင်တယ်" (အမျိုးသား၊ ၂၁)

“မြန်မာနိုင်ငံက ကျွန်မတို့ကို နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ပေးမယ်ဆိုရင် ဒါဟာ ကျွန်မတို့ အတွက် လုံခြုံမှုပေးလိမ့်မယ်။ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကတ်စနစ်ကြောင့် ကျွန်မတို့ရဲ့ ရပိုင်ခွင့်တွေ ငြင်းပယ်ခံရပြီး အထူးသဖြင့် ရိုဟင်ဂျာလူမျိုးများအပေါ် စည်းကြပ်ခြင်းမပြုသော အခွန် အခများ ပေးဆောင်နေရပါတယ်။ နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ဥပဒေ (၁၉၈၂) ကို နိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ကို ဖျက်သိမ်းရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း ရုပ်သိမ်းခြင်းသည် ကျွန်မတို့၏ နိုင်ငံသားအခွင့်အရေးကို ပြန်လည်ရရှိစေမည်” (အမျိုးသမီး၊ ၂၈)။

ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များသည် ၎င်း
တို့၏မွေးရပ်မြေကို ပြန်
အမှတ်ရကာ ကလေးများ
အဖြစ် အပါအဝင် ခွဲခြား
ဆက်ဆံခြင်းနှင့် ခွဲခြားခြင်း
များကို အမှတ်ရနေပါသည်။

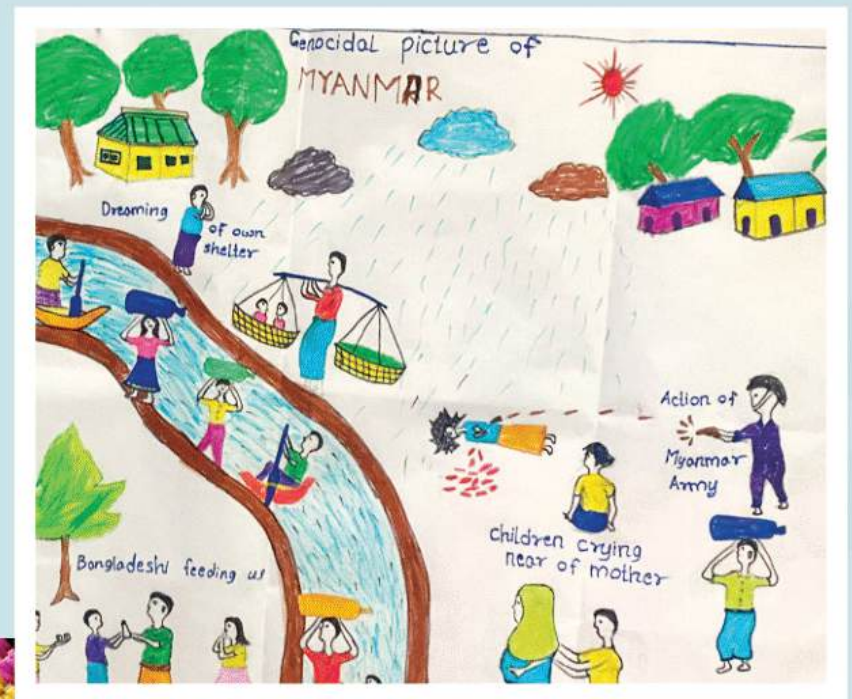

ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များသည် ၎င်းတို့၏မွေးရပ်မြေကို ပြန်အမှတ်ရကာ ကလေးများအဖြစ် အပါအဝင် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းနှင့် ခွဲခြားခြင်းများကို အမှတ်ရနေပါသည်။

ကျွန်တော်တို့ ငယ်စဉ်ကလေးဘဝတလျှောက် မူလတန်းကျောင်းတက်စဉ်ကာလကတည်းက ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတွေ ကြုံခဲ့ရတယ်။ ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်ဖြစ်ရခြင်းက ပျော်ရွှင်ဖွယ်အတွေ့အကြုံတစ်ခုဖြစ်နိုင်တယ်လို့ ကျွန်ုပ်တို့သိရှိထားသော်လည်း၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ရိုဟင်ဂျာအသိုက်အဝန်းမှာတော့ လွတ်လပ်စွာသွားလာခွင့်မရှိခြင်းက ပျော်ရွှင်မှုကို အပြည့်အဝမခံစားနိုင်အောင် တားဆီးထားတယ်။” (အမျိုးသား၊ 19)။

“ကျွန်တော်တို့ ဆယ်ကျော်သက်အရွယ်မှာ အထက်တန်းပညာရေးကို သင်ယူခွင့်မရဘူးဆိုတာကို စပြီး နားလည်လာခဲ့တယ်။ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်မရှိ၊ လူ့အခွင့်အရေးမရှိ၊ ရိုဟင်ဂျာများအတွက် ဆေးရုံ သို့မဟုတ် ဆေးကုသခွင့် မရှိတာတွေကိုလည်း ကျွန်တော်တို့ စပြီး သဘောပေါက်လာကြတယ်။” (အမျိုးသား ၃၃)။

လူငယ်တွေက အိမ်ပြန်ဖို့ မျှော်လင့်တယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီပြန်ပို့မှုက ရှိဟင်
ရာတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအဆုံးသတ်ရေးနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရှိ
တိုင်းရင်းသားအားလုံးအတွက် တန်းတူညီမျှမှုလည်း ဖြစ်ရပါမယ်။

လူငယ်တွေက အိမ်ပြန်ဖို့ မျှော်လင့်တယ်။ ဒါပေမယ့် ဒီပြန်ပို့မှုက ရိုဟင်ဂျာတွေအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုအဆုံးသတ်ရေးနဲ့ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တိုင်းရင်းသားအားလုံးအတွက် တန်းတူညီမျှမှုလည်း ဖြစ်ရပါမယ်။

“မြန်မာနိုင်ငံမှာ လိုအပ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲတွေမှာ မြန်မာနိုင်ငံသားဖြစ်ခွင့်ဥပဒေကို မွမ်းမံပြင်ဆင်တာ၊ လုံခြုံမှုနဲ့ လုံခြုံမှုရှိစေရေးနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အခွင့်အရေးတွေကို ကာကွယ်ပေးတာတွေ ပါဝင်သင့်တယ်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မှာ ရိုဟင်ဂျာတွေ တန်းတူပါဝင်လာနိုင်ရေးကိုလည်း စဉ်းစားဖို့ အရေးကြီးတယ်။ ကျွန်ုပ်တို့အတွက် တန်းတူအခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်မှုရှိရေးက အရေးကြီးသည်” (အမျိုးသား၊ ၂၃)။

“ရိုဟင်ဂျာတွေကို တရားမျှတမှုနဲ့ ကိုယ့်နိုင်ငံမှာ နေထိုင်ခွင့်ပေးဖို့ အရေးကြီးတယ်လို့ ယုံကြည်ပါတယ်။ ကျွန်မတို့ရဲ့ အခြေခံအခွင့်အရေးများရရှိပြီး ပြည့်စုံသောအသက်တာတွင် နေထိုင်ခွင့်ရရှိဖို့ သေချာစေရန် အရေးကြီးပါသည်။” (အမျိုးသမီး၊ ၁၉)။

“ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အခွင့်အရေး၊ တရားမျှတမှု တွေအတွက် အာမခံချက်ရပြီးပဲ အိမ်ပြန်ချင်တယ်။ မြန်မာနိုင်ငံက ကျွန်တော်တို့ကို ပြန်မခေါ်ရင် ဘေးကင်းပြီး အကာအကွယ်နဲ့ ပိုကောင်းတဲ့ ဘဝမျိုးကို လိုချင်တယ်။ ကိုယ့်နိုင်ငံကို မပြန်နိုင်ရင် တခြားနိုင်ငံတွေမှာ ပြန်လည်အခြေချဖို့ မျှော်လင့်ပါတယ်” (အမျိုးသား၊ ၂၁)။

တွေ့ရှိချက် ၃ - ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များသည်
အကောင်းမြင်ဝါဒကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း
ဆုပ်ကိုင်ထားသော်လည်း ပညာရေးနှင့်
ကျားမတန်းတူညီမျှမှုတို့ကို အာမခံရန်
အရေးတကြီး ပံ့ပိုးကူညီမှုများ လိုအပ်
ပါသည်။

တွေ့ရှိချက် ၃ - ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များသည် အကောင်းမြင်ဝါဒကို နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း ဆုပ်ကိုင်ထားသော်လည်း ပညာရေးနှင့် ကျားမ တန်းတူညီမျှမှုတို့ကို အာမခံရန် အရေးကြီး ပံ့ပိုးကူညီမှုများ လိုအပ်ပါသည်။

“ကျွန်မတို့ရဲ့ အနာဂတ်မျိုးဆက်တွေက အနာဂတ် ပျောက်ဆုံးပြီး စာမတတ်သူများ မဖြစ်
စေရန်အတွက် ပညာရေးက အရေးကြီးပါတယ်။ ကျွန်မတို့နိုင်ငံရဲ့ ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျမှု
တွေ ကြုံလာရပေမဲ့ သားသမီးတွေရဲ့ ပညာရေးကို ဦးစားပေးရမယ်။” (အမျိုးသမီး၊ ၂၈)

“အရာရာက ခက်ခဲပေမယ့်လည်း ပိုမိုကောင်းမွန်တဲ့ အနာဂတ်ကို မျှော်လင့်နေပါတယ်။
ပညာသင်ယူဖို့နှင့် အခြားသူများကို ပံ့ပိုးပေးဖို့ကလည်း ကျွန်မတို့ နေထိုင်နေရတဲ့
ဆင်းရဲမှုနဲ့ မတရားမှုသံသရာကို အဆုံးသတ်ရာမှာ အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်
တယ်” (အမျိုးသမီး ၃၃)။

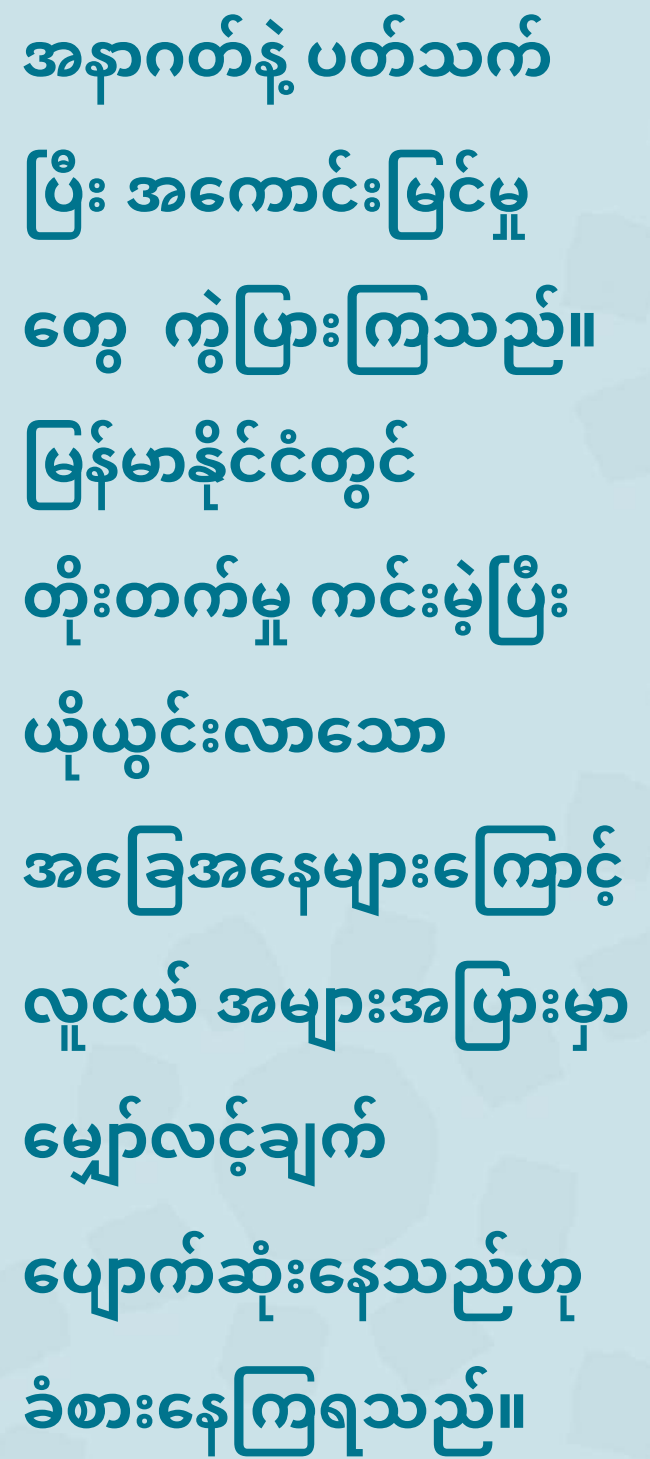
နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ဒုက္ခရောက်နေသော်လည်း ရိုဟင်ဂျာများကြား
တွင် အနာဂတ်အတွက် မျှော်လင့်ချက်များ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။
အနာဂတ်အတွက် အထူးအရေးကြီးသည်မှာ ပညာရေးနှင့်
ကျားမရေးရာ တရားမျှတမှုတို့ဖြစ်သည်။

နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ဒုက္ခရောက်နေသော်လည်း ရိုဟင်ဂျာများကြားတွင် အနာဂတ်
အတွက် မျှော်လင့်ချက်များ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ အနာဂတ်အတွက် အထူး
အရေးကြီးသည်မှာ ပညာရေးနှင့် ကျားမရေးရာ တရားမျှတမှုတို့ဖြစ်သည်။

"ကျွန်မ 2017 ခုနှစ်မှာ ပဋိပက္ခကြောင့် အိမ်ကနေထွက်ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကို ပြောင်းရွှေ့
ခဲ့ရပါတယ်။ ကံမကောင်းစွာနဲ့ ကျွန်မတို့ ဒီနေရာမှာ ကျွန်မရဲ့မိသားစုကို အိမ်တွင်း၌
ချုပ်နှောင်ထားရန် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များနဲ့ ရင်ဆိုင်ခဲ့ရတယ်။
နောက်ထပ်ပညာမသင်ဘဲနေရတော့ ဘဝက ဘာမှမရှိတော့သလို ခံစားနေရတယ်။
စခန်းမှာ ပညာမတတ်သူတွေအားလုံးမှာ အလားတူ တူညီတဲ့ ခံစားချက်တွေရှိ ကြတယ်"
(အမျိုးသမီး၊ ၁၈)။

"အချိန်ကြာလာသည်နှင့်အမျှ ဒီဒုက္ခသည်စခန်းမှာ ကျွန်တော်တို့ အသက်တွေကြီးလာ
တယ်။ ကံမကောင်းစွာပဲ၊ ကျွန်တော်တို့မှာ ကိုယ့်အရည်အချင်းများကို မြှင့်တင်ဖို့ မည်
သည့်အခွင့်အလမ်းမှ မရပဲ နေရတယ်။ ထောင်ထဲမှာ နေရသလိုပဲ၊ ချုပ်နှောင်ထားသလို
ကန့်သတ်ထားသလို ခံစားရတယ်" (အမျိုးသား၊ ၂၈)။

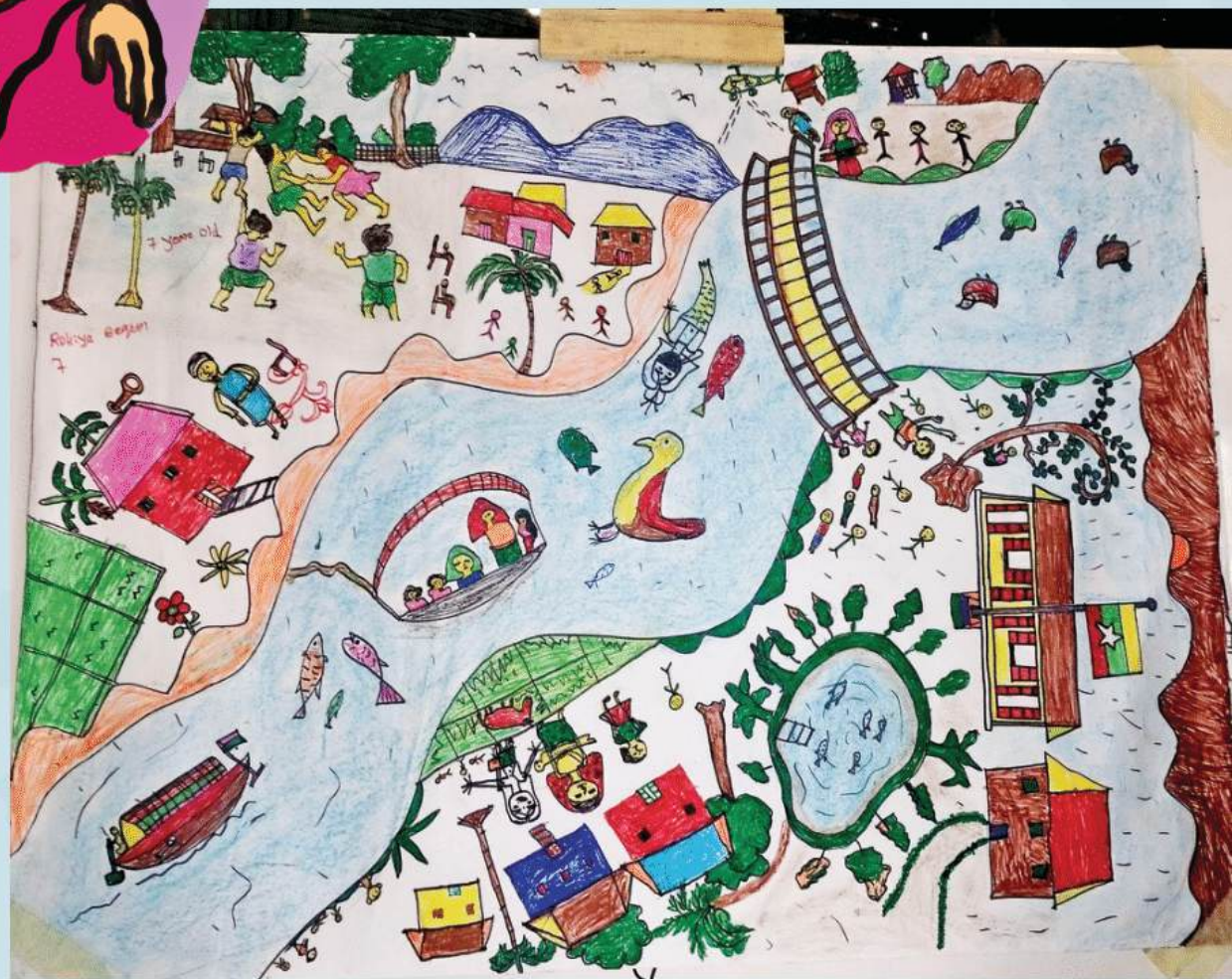

အနာဂတ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး အကောင်းမြင်မှုတွေ ကွဲပြားကြသည်။
မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုးတက်မှု ကင်းမဲ့ပြီး ယိုယွင်းလာသော အခြေအနေ
များကြောင့် လူငယ် အများအပြားမှာ မျှော်လင့်ချက် ပျောက်ဆုံး
နေသည်ဟု ခံစားနေကြရသည်။

“မကြာခင်မှာ နေရပ်ပြန်ရေးဖြစ်လာမယ်လို့ ကျွန်တော်တို့ မထင်ပါဘူး။ ရှေ့တွင်ရှိ
နေသည့်အရာတွေနဲ့ ပတ်သက်လာရင် ကျွန်ုပ်တို့ မသေချာမရေရာတာပဲ ခံစားရ
တယ်။ ဂုဏ်သိက္ခာရှိပြီး၊ ကျူးလွန်သူများအား တာဝန်ခံမှု နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူ
အခွင့်အရေးကို မြှင့်တင်ရန် အဓိကထားပြီး တိုင်းရင်းသားအားလုံး တန်းတူညီမျှ
အခွင့်အရေးများ ရရှိရန် အရေးကြီးပါတယ်။” (အမျိုးသား၊ ၄၂)။

တွေ့ရှိချက် ၄ - ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များသည် နိုင်ငံတကာ တရား
မျှတမှုကို သတိပြုမိသော်လည်း တုံ့ပြန်မှုများ ရောထွေးနေပြီး
တိုးတက်မှု နှေးကွေးနေသည်။

နိဋ္ဌာန်တကာ ယန်တရားမပြုနုပတုသကျပွီး ရံဟဋ္ဌဂဏ္ဌလူထုအနနဲ အသိအမွဋ္ဌအတရုလေးမွဋ္ဌ
မားသရုလညး အကဏဋ္ဌးမွဋ္ဌမူ သို့မဟုတု စံတုပကြုခွဋ္ဌးအဆဋ္ဌမပြု ကဲပွားသညး။ အခဲြာ
မွဋ္ဌာလဋ္ဌခကြုကို ဆုပုကိုဋ္ဌထားသရုလညး ထံ လုပုဋ္ဌးစဉ်မပြု တိုးတက်မူမရံခွဋ္ဌးက ရံဟဋ္ဌ
ဂဏ္ဌမပြုအတုကျ အခွအေအနဲကို ပွဋ္ဌဋ္ဌးလဲစသေညး နိဋ္ဌာန်တကာ ယန်တရားမပြု ရံမရံ သံသယပွား
စသေညး။

“ဒီချိုးဖောက်မူတွေအတွက် တရားစီရင်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွေ ရှိတယ်လို့ ကြားသိရပေမယ့် ကျွန်တော်
နားလည်သလောက်တော့ တရားမျှတမှု အရိပ်အယောင် မပြဘဲ ၆ နှစ်လောက် စောင့်ခဲ့ရတာ။ ကျွန်တော်
တို့အပေါ် ချိုးဖောက်မူတွေအတွက် တရားမျှတမှုကို ရှာဖွေရန် ဖြစ်နိုင်ခြေနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့၏
လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်းအမြင် ကွဲပြားကြပါတယ်။ အချို့က မျှော်လင့်ချက်မဲ့နေကြသော်လည်း အချို့မှာ
ကျွန်ုပ်တို့စောင့်ဆိုင်းနေသည့်အချိန်ကာလကြာမြင့်ခြင်းကြောင့် မျှော်လင့်ချက်မဲ့နေကြတယ်။ မြန်မာ
အစိုးရက လူမျိုးတုံး သတ်ဖြတ်မှုတွင် ပါဝင် ပတ်သက်ကြောင်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသိအမှတ် ပြုပါ
တယ်။ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များကလည်း သင့်လျော်သောလုပ်ရပ်များဖြင့် တုံ့ပြန်ကြလိမ့်မည်ဟု
ကျွန်တော် စိတ်ရင်းမှန်ဖြင့် မျှော်လင့်ပါတယ်။” (အမျိုးသား၊ ၂၂)။

“တရားမျှတမှုအတွက် လုပ်ဆောင်ကြတာတွေက တိုးတက်မှုတချို့ ရှိလာတဲ့အတွက်တော့ ကျွန်တော်
တို့ ကျေနပ်မိပါတယ်။ ဒီတိုးတက်မှုရဲ့ နှေးကွေးမှုကြောင့်လည်း စိတ်ပျက်မိပါတယ်” (အမျိုးသား၊ ၁၈)။

“ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အနာဂတ်နဲ့ ပတ်သက်ပြီး မသေချာမရေရာသောခံစားချက်မျိုး ခံစားရတယ်။ ICC နှင့်
ICJ တို့၏ အရေးယူဆောင်ရွက်မှုတွေက ကြန့်ကြာတာကြောင့်လည်း စိတ်ပျက်မိပါသည်။ ကျွန်တော်
တို့၏အသိုက်အဝန်းနှင့် အခြားလူမျိုးစုများအပေါ် မြန်မာအစိုးရက ကျူးလွန်နေတဲ့ လူမျိုးတုံးသတ်ဖြတ်
မှုများအပေါ်မှာလည်း နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းထဲမှ လုံခြုံရေးနှင့် ပံ့ပိုးကူညီမှုများ အရေးပေါ်လိုအပ်နေ
ပါသည်။” (အမျိုးသား၊ 29)

ရိုဟင်ဂျာလူငယ်အတွက်/မှ အကြံပြုချက်များ

ရိုဟင်ဂျာလူငယ်အတွက် / မှ အကြံပြုချက်များ

(၁) ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များသည် တရားမျှတမှုအတွက် ထောက်ခံအားပေးရန်နှင့် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်မှုများ ထပ်တလဲလဲဖြစ်ပွားခြင်းမှ ကာကွယ်ရန် အထူးအခန်းကဏ္ဍတွင်ရှိသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့၏ ပညာရေးအခွင့်အရေးကို မရရှိနိုင်ပါက ယင်းအခန်းကဏ္ဍကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ရိုဟင်ဂျာ လူငယ် အမျိုးသမီး နှင့် အမျိုးသား အများအပြားသည် ၎င်းတို့၏ ပညာဆက်လက်သင်ကြားရန် အခွင့်အလမ်းများ မရှိကြပေ။

(၂) ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် ရပ်ရွာပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးတို့အတွက် ယခုရော အနာဂတ်ကာလတွင်ပါ ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များအတွက် အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသော အလုပ်အတွက် ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် လေ့ကျင့်ရေးအခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများ ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

ရိုဟင်ဂျာလူငယ်အတွက်/မှ အကြံပြုချက်များ

ရိုဟင်ဂျာလူငယ်အတွက် / မှ အကြံပြုချက်များ

(၃) ရိုဟင်ဂျာများအတွက် လူငယ်များ မောင်းနှင်သော ပြန်လည်ထူထောင်ရေးစင်တာများ ထူထောင်ရန် နှင့် လူငယ်များအား စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ကုစားပေးရေး၊ ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများ ဖြည့်ဆည်းပေးရေး ခရီးရှည်အတွက် အရေးတကြီး ပံ့ပိုးကူညီမှု ယန္တရားတစ်ခုအဖြစ် ရိုဟင်ဂျာများအတွက် ပံ့ပိုးကူညီခြင်းများ ပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးသည်။

(၄) ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များအား နိုင်ငံတကာရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC)၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားရုံး (ICJ) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယန္တရားများ (IIMM) ကဲ့သို့သော တရားစီရင်ရေးယန္တရားများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံနိုင်စေရန် အထူးအစီအစဉ်များကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ တတ်နိုင်သမျှ ပွင့်လင်းမြင်သာအောင် လုပ်ရန် အရေးကြီးသည်။

(၅) မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဒီမိုကရေစီရေး ကြိုးပမ်းမှုများကို လုပ်ဆောင်နေသော ရိုဟင်ဂျာလူငယ်များနှင့် CSO များအကြား ခိုင်ယာလော့ခ်ကို အားကောင်းစေရန်လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံသားများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရပြီး ၎င်းတို့၏ ရပိုင်ခွင့်များကို အပြည့်အဝလေးစားလိုက်နာသည့် စစ်မှန်သော ဒီမိုကရေစီ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လိုသည့် ဆန္ဒကို လူငယ်များက တစိုက်မတ်မတ် ထုတ်ဖော်ခဲ့ကြပြီး ဖြစ်သည်။

Indonesia

Jalan Tebet Utara III no. 7 Jakarta
Selatan 12810 Indonesia Tel/Fax:
+62 21 835 5550

Timor-Leste

Rua Karketu Mota-Ain 08
Suco Motael, Dili Timor-Leste Tel/
Fax: +670 7723 7170

AJAR Learning Centre

Jalan Pantai Berawa
Gang Sri Kahyangan no. 1 Badung
Bali 80361 Indonesia
Tel/Fax: +62 361 474 1462

Main office

Roney Villa, North Mojupur,
Lakshmipur Sadar-3700,
Lakshmipur, Bangladesh.
Contact: +8801977691122

Regional Office

Mansur Bhaban, Burmese Market,
Cox's Bazar Sadar, Cox's Bazar- 4700,
Bangladesh.
Contact: +8801711574351

Project Office

Sikder Tower (2nd Floor), 55 Kolatoli,
Cox's Bazar-4700, Bangladesh.